

Notat
om
tilvalg af direktivet om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager

1. Baggrund

I programmet for foranstaltninger med henblik på gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager fra 2000 er det anført, at gensidig anerkendelse ikke kun skal gøre det muligt at styrke samarbejdet mellem medlemsstaterne, men også beskyttelsen af personers rettigheder. Det anføres endvidere, at den gensidige anerkendelse bl.a. hænger sammen med definitioner af fælles minimumsstandarder for så vidt angår mistænktets rettigheder.

Den 30. november 2009 vedtog Rådet en resolution om den såkaldte køreplan med henblik på at styrke mistænktets eller tiltaltes proceduremæssige rettigheder i straffesager. Køreplanen indeholder en opfordring til at træffe foranstaltninger vedrørende bl.a. retten til oversættelse og tolkning.

I Stockholm-programmet, der blev vedtaget den 10. december 2009, udtrykte Det Europæiske Råd tilfredshed med køreplanen og gjorde den til en del af Stockholm-programmet.

På denne baggrund vedtog Europaparlamentet og Rådet den 20. oktober 2010 direktiv 2010/64/EU om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager (herefter ”direktivet”).

Direktivet er vedtaget under henvisning til Traktatens 3. del, afsnit V, artikel 82, stk. 2, andet afsnit, litra b, og er derfor omfattet af Danmarks retsforbehold. Danmark deltog således ikke i vedtagelsen af direktivet, ligesom direktivet ikke er bindende for eller finder anvendelse i Danmark

Det fremgår af Traktatens artikel 82, stk. 2, 1. afsnit, at Europa-Parlamentet og Rådet, i den udstrækning det er nødvendigt for at lette den gensidige anerkendelse af domme og retsafgørelser samt det politimæssige og retlige samarbejde i straffesager med en grænseoverskridende dimension, kan fastsætte minimumsregler ved direktiver efter den almindelige lovgivningsprocedure. Disse minimumsregler tager hensyn til forskellene mellem medlemsstaternes retstraditioner og

retssystemer. Ifølge andet afsnit, litra b, vedrører reglerne bl.a. enkeltpersoners rettigheder inden for strafferetsplejen.

Direktivet indeholder ikke regler om gensidig anerkendelse. Danmark kan således – uanset retsforbeholdet – allerede i dag ensidigt vælge at gennemføre regler svarende til direktivet.

2. Direktivet og dansk ret

2.1. Indledning

Det fremgår af direktivets præambelbetragtning 14, at retten til tolke- og oversætterbistand for de personer, der ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i retssagen, er fastlagt i artikel 6 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) som fortolket i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis, og at direktivet fremmer anvendelsen af denne ret i praksis.

Hensigten med direktivet er ifølge præambelbetragtningen således at sikre mistænkte eller tiltalte ret til tolkning og oversættelse i straffesager med henblik på at sikre deres ret til en retfærdig rettergang.

Ifølge præambelbetragtning 15 bør direktivets rettigheder også finde anvendelse på fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

Direktivet fastsætter på den baggrund minimumsregler med hensyn til retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager og i sager i forbindelse med fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

Direktivet indeholder bl.a. regler om ret til tolkning (artikel 2), ret til oversættelse (artikel 3), medlemsstaternes afholdelse af udgifter til tolkning og oversættelse (artikel 4), tolkningens og oversættelsens kvalitet (artikel 5), uddannelse af dommere, anklagere mv. (artikel 6), protokollering af visse oplysninger vedrørende retten til tolkning og oversættelse (artikel 7) samt en klausul om garanti mod forringelser (artikel 8).

2.2. Anvendelsesområde mv.

2.2.1. Direktivet indeholder regler om ret til tolke- og oversætterbistand i straffesager og sager i forbindelse med fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, jf. *artikel 1, stk. 1*.

Direktivets rettigheder gælder ifølge artikel 1, *stk. 2*, for en person fra det tidspunkt, hvor den pågældende af de kompetente myndigheder i en medlemsstat ved officiel meddelelse eller på anden vis underrettes om, at den pågældende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling, indtil der falder endelig dom, hvilket betyder den endelige afgørelse af spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende har begået den strafbare handling, herunder i givet fald strafudmåling og afgørelse af en eventuel anke.

Det fremgår af artikel 1, *stk. 3*, at hvis lovgivningen i en medlemsstat fastsætter, at andre myndigheder end en domstol med kompetence til afgørelse af straffesager kan pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser, og pålæggelsen af sanktioner kan appelleres til en sådan domstol, finder direktivet kun anvendelse på retssager ved den pågældende domstol efter en sådan appel.

Det fremgår herom i præambelbetragtning 16, at andre myndigheder end en domstol med kompetence til afgørelse af straffesager i visse medlemsstater har kompetence til at pålægge sanktioner for relativt mindre lovovertrædelser. Dette kan være tilfældet for f.eks. færdselsforseelser, som begås i stort omfang, og som konstateres efter færdselskontrol. I sådanne situationer ville det ikke være rimeligt at kræve, at den kompetente myndighed sikrer alle de rettigheder, der følger af direktivet. Hvis lovgivningen i en medlemsstat fastsætter, at en sådan myndighed kan pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser, og der er ret til appel til en domstol med kompetence til afgørelse af straffesager, bør direktivet derfor kun finde anvendelse på sager ved domstolen med kompetence til afgørelse af straffesager efter en sådan appel.

Ifølge artikel 1, *stk. 4*, berører direktivet ikke national lovgivning vedrørende tilstedeværelsen af en advokat under alle stadier af straffesagen og ej heller nationale lovgivning vedrørende den mistænkte eller tiltaltes ret til aktindsigt i straffesager.

Herudover indeholder direktivets *artikel 8* en klausul om garanti mod forringelser. Det fremgår heraf, at intet i direktivet kan fortolkes som en begrænsning eller fravigelse af nogen af de rettigheder eller proceduremæssige garantier, som måtte være sikret i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, andre relevante folkeretlige regler eller lovgivningen i en medlemsstat, som yder et højere beskyttelsesniveau.

2.2.2. Som det fremgår, finder direktivet efter sin ordlyd anvendelse på en person fra det tidspunkt, hvor de kompetente myndigheder ved officiel meddelelse eller på anden vis underretter personen om, at den pågældende er mistænkt eller tiltalt for at have begået en strafbar handling.

Udtrykket ”mistænkt” er ikke nærmere defineret i direktivet.

Direktivet er en del af Rådets resolution af 30. november 2009 om en køreplan med henblik på at styrke mistænkte eller tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager. I køreplanen indgår også Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager, hvoraf det fremgår (præambelbetragtning 14), at udtrykket ”tiltale” i direktivet anvendes for samme begreb som udtrykket ”anklage”, der anvendes i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 6, stk. 1.

Det er i retsplejelovens § 729 fastsat, at under ordet ”part”, hvor dette ord anvendes i bestemmelser i retsplejeloven, der ikke særligt angår borgerlige sager, skal også den sigtede i en straffesag anses for indbefattet. Efter dansk ret tillægges den, som er part, og tillige den, som er sigtet, i retsplejeloven en række særlige beføjelser, rettigheder og pligter. Retsplejeloven anvender forskellige grader af mistankens styrke, jf. f.eks. § 742, stk. 2 (rimelig formodning for mistanke), § 755 (mistænkes med rimelig grund), og § 762, stk. 2 (særligt bestyrket mistanke).

Retsplejeloven angiver imidlertid ikke, efter hvilke kriterier det skal afgøres, om en person er sigtet eller skal anses som sigtet, ligesom retsplejeloven ikke angiver, hvornår en person er sigtet. Udgangspunktet for vurderingen af, om der er grundlag for en sigtelse, er, at anklagemyndigheden skal påse, at forfølgning af personer, der ikke er strafskyldige, ikke finder sted. Sigtelse er et led i strafforfølgningen, og der skal foreligge en særlig grund til at rejse sigtelse mod en person i form af

omstændigheder, spor, udsagn mv., der på objektivet grundlag og med rimelighed taler for dennes mulige skyld.

Grænsen mellem hvornår en person er mistænkt, og hvornår denne er sigtet, er således flydende.

I praksis må det antages, at en person i tvivlstilfælde anses for sigtet. Senest når en sigtet afhøres af politiet, jf. retsplejelovens § 752, stk. 1, skal denne udtrykkeligt gøres bekendt med sigtelsen og med ikke at være forpligtet til at udtale sig. Tilsvarende skal politiet snarest muligt efter anholdelse gøre den anholdte (sigtede) bekendt med sigtelsen, jf. retsplejelovens § 758, stk. 2.

Den engelske sprogversion af direktivet anvender udtrykket ”*suspects*”, hvor den danske udgave anvender udtrykket ”mistænkt”. ”*Suspects*”¹ kan betyde både mistænkt og sigtet. Den franske sprogversion anvender udtrykket ”*suspects*” (mistænkt), men ikke udtrykket ”*inculpé*”, der betyder sigtet.

Den svenske sprogudgave anvender også udtrykket ”*misstänkt*”. Det fremgår af det svenske lovforberedende arbejde (prop. 2012/12:132, side 16), at man ved implementering af direktivet i svensk ret har lagt til grund, at direktivet gælder fra tidspunktet for ”*underrättelse av skälig misstanke för brott*”, dvs. tidspunktet for underretning af den pågældende om, at der foreligger begrundet mistanke. Dette må antages at svare til tidspunktet for sigtelse efter dansk ret.

Til støtte for denne fortolkning kan endvidere anføres, at direktivet bygger på EMRK artikel 6, stk. 1, der omhandler ”en mod ham rettet anklage” (på engelsk ”*criminal charge*”). Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har mere generelt givet udtryk for, at ”*charge*” kan defineres som ”*the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence*”.

På ovenstående baggrund antages det i det følgende, at der ved ”mistænkt” reelt må forstås ”sigtet”.

¹ Ifølge juridisk engelsk-dansk ordbog oversættes ”suspect” med mistænkt eller sigtet. Ifølge juridisk dansk-engelsk ordbog oversættes mistænkt med ”suspect”, mens sigtet oversættes med ”a suspect, a person charged with a criminal offence, a defendant, an accused”. Tiltalt oversættes med enten ”defendant” eller ”accused”.

Det følger af retsplejelovens § 834, stk. 1, at anklagemyndigheden som udgangspunkt rejser tiltale ved et anklageskrift, som ifølge § 835, stk. 1, skal indleveres til retten, og som efter § 835, stk. 2, straks efter indledningen af sagen skal sendes til eller forkyndes for den pågældende.

Direktivets artikel 1, stk. 3, indeholder som nævnt en undtagelse til direktivets anvendelsesområde. Hvis lovgivningen i en medlemsstat fastsætter, at andre myndigheder end en domstol med kompetence til afgørelse af straffesager kan pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser, og pålæggelsen af sanktioner kan appelleres til en sådan domstol, finder direktivet efter undtagelsen kun anvendelse på retssager ved den pågældende domstol efter en sådan appel.

Ifølge retsplejelovens § 832, stk. 1, kan anklagemyndigheden i sager om lovovertrædelser, der ikke skønnes at ville medføre højere straf end bøde, i et bødeforelæg tilkendegive sigtede, at sagen kan afgøres uden retssag, hvis sigtede erklærer sig skyldig i overtrædelsen og erklærer sig rede til inden en nærmere angiven frist at betale en i bødeforelægget angivet bøde.

På visse områder er der endvidere indført ordninger med såkaldte bødetilkendegivelser på stedet. Det indebærer, at politiet i visse tilfælde på gerningsstedet kan udfylde og udlevere en bødetilkendegivelse til den sigtede. Tilkendegivelsen fungerer som en underretning til den sigtede om sigtelsen og sagens forventede afgørelse. Tilkendegivelsen efterfølges af et brev til den sigtede fra politiet med opfordring til at betale bøden på et vedhæftet girokort. Tilkendegivelse og brev udgør tilsammen et bødeforelæg.

Herudover kan det nævnes, at færdselslovens § 119 a indeholder regler om anklagemyndighedens anvendelse af bødeforelæg i sager om frakendelse af førerretten eller kørselsforbud som følge af nærmere angivne overtrædelser af færdselsloven, som ikke skønnes at medføre højere straf end bøde.

En udenretlig afslutning af en sag med et bødeforelæg forudsætter en reaktion fra den, der har modtaget bødeforelægget. Den pågældende skal således erklære sig skyldig i overtrædelsen og villig til at betale bøden inden for en nærmere angiven frist. Vedkommendes passivitet indebærer således ikke en vedtagelse af bødeforelægget. Hvis vedkommende enten ikke reagerer på bødeforelægget eller meddeler ikke at ville vedtage bødeforelægget, må anklagemyndigheden

indbringe sagen for retten, hvis den pågældende skal straffes for forholdet.

Også andre myndigheder end anklagemyndigheden (såkaldte særmyndigheder) er i visse tilfælde tillagt kompetence til at udstede bødeforelæg.

Efter ordlyden af direktivet omfatter undtagelsen i artikel 1, stk. 3, tilfælde, hvor en anden myndighed end en domstol pålægger en sanktion, der kan appelleres til en domstol, og altså ikke bødeforelæg, hvor sagen som beskrevet ovenfor automatisk indbringes for en domstol, hvis den pågældende ikke reagerer på bødeforelægget.

Som nævnt er baggrunden for undtagelsen i artikel 1, stk. 3, ifølge præambelbetragtning 16, at det ikke ville være rimeligt at kræve, at en myndighed, der uden at være en domstol har kompetence til at pålægge en sanktion for relativt mindre lovovertrædelser – f.eks. ved færdselsforseelser, som begås i stort omfang, og som konstateres efter færdselskontrol – sikrer alle de rettigheder, der følger af direktivet. Hvis lovgivningen i en medlemsstat fastsætter, at en sådan myndighed kan pålægge sanktioner for mindre lovovertrædelser, og der er ret til appel til en domstol, bør direktivet derfor ifølge præambelbetragtningen kun finde anvendelse på sager ved domstolen efter en sådan appel.

Hensynet bag undtagelsesbestemmelsen i artikel 1, stk. 3 – at der skal være adgang til efterfølgende domstolsprøvelse – gør sig i lige så høj grad gældende i forhold til sager om bødeforelæg efter de danske regler. Der er desuden i bødeforelægssager mindst lige så effektiv adgang til domstolsprøvelse som i de sager, der er nævnt i ordlyden i undtagelsen i artikel 1, stk. 3. Det vurderes derfor, at undtagelsesbestemmelsen finder anvendelse på bødeforelæg efter dansk ret. En tilsvarende fortolkning blev lagt til grund i forbindelse med det svenske lovforberedende arbejde, jf. prop. 2012/12:132, side 17-19.

Det er herudover en betingelse for at anvende undtagelsesbestemmelsen, at der er tale om en ”mindre lovovertrædelse”. Det er nærliggende at antage, at både sager om bødeforelæg, der udstedes af politiet, og sager om bødeforelæg, der udstedes af særmyndigheder, typisk vil være omfattet af undtagelsen i direktivets artikel 1, stk. 3.

Hvis direktivet tilvælges, vil dets anvendelsesområde i forbindelse med gennemførelsen af direktivet skulle fastlægges nærmere.

2.3. Ret til vederlagsfri tolkning og oversættelse

2.3.1. Artikel 2 og 3 indeholder regler om ret til tolkning og oversættelse i straffesager og sager om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

2.3.1.1. Direktivets bestemmelser om *tolkning* fremgår af *artikel 2*. Ifølge *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at mistænkte eller tiltalte, som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes i straffesagen, straks tilbydes tolkning i kontakten med straffesagens efterforsknings- og retsmyndigheder, herunder under politiafhøringer, samtlige retsmøder og andre nødvendige mellemliggende høringer.

For så vidt angår forståelsen af ordet ”straks” fremgår det af præambelbetragtning 18, at det ikke bør udgøre en overtrædelse, hvis der går en vis tid, før der kan stilles tolkning til rådighed, såfremt den forløbne tid er rimelig under de pågældende omstændigheder.

Endvidere skal medlemsstaterne ifølge direktivets artikel 2, *stk. 2*, sikre, at der stilles tolkebistand til rådighed for kommunikationen mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat i direkte forbindelse med afhøringer eller andre høringer under sagen eller i forbindelse med indgivelse af en klage eller andre proceduremæssige anmodninger, når det er nødvendigt for at sikre en retfærdig rettergang.

Retten til tolkebistand omfatter passende bistand til personer med nedsat hørelse eller talebesvær, jf. artikel 2, *stk. 3*.

Det fremgår af præambelbetragtning 27, at omsorgspligten over for mistænkte eller tiltalte, der befinder sig i en potentielt svag position, navnlig på grund af fysisk funktionshæmning, der påvirker deres evne til at kommunikere effektivt, er et grundprincip i et retfærdigt retsvæsen. Anklagemyndigheden, de retshåndhævende myndigheder og retsmyndighederne bør derfor sikre, at disse personer sættes i stand til reelt at udøve deres rettigheder i direktivet f.eks. ved at tage hensyn

til enhver potentiel sårbarhed, der påvirker deres evne til at følge sagen og gøre sig forståelige, og ved at træffe hensigtsmæssige initiativer, for at sikre at disse rettigheder garanteres.

Det fremgår af artikel 2, *stk. 4*, at medlemsstaterne skal sikre, at der er fastlagt procedurer eller mekanismer til at klarlægge, om den mistænkte eller tiltalte forstår og taler det sprog, der benyttes i retssagen, eller om vedkommende har behov for tolkebistand.

En sådan procedure eller mekanisme indebærer ifølge præambelbetragtning 21, at de kompetente myndigheder på en passende måde, herunder ved at høre den mistænkte eller tiltalte, kontrollerer, om vedkommende forstår og taler det sprog, der benyttes i straffesagen, og om den pågældende har behov for tolkebistand.

Artikel 2, *stk. 5*, om indsigelser og klager vedrørende tolkning er behandlet nedenfor under pkt. 2.4.

Der kan ifølge direktivets artikel 2, *stk. 6*, anvendes kommunikationsteknologi såsom videokonference, telefon eller internet, medmindre tolkens fysiske tilstedeværelse er nødvendig for at sikre en retfærdig rettergang.

Direktivet gælder som nævnt også for sager i forbindelse med fuldbyrdelse af *en europæisk arrestordre*. I sådanne sager skal den fuldbyrdende medlemsstat ifølge artikel 2, *stk. 7*, sikre, at dens kompetente myndigheder i overensstemmelse med artikel 2 yder tolkebistand til en person, som er genstand for en sådan sag, og som ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes under sagen.

Det fremgår af artikel 2, *stk. 8*, at den tolkebistand, der ydes i henhold til artikel 2, skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar.

2.3.1.2. Direktivets regler om *oversættelse* findes i *artikel 3*. Ifølge *stk. 1* skal medlemsstaterne sikre, at en mistænkt eller tiltalt, som ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i straffesagen, inden for en rimelig tid får en skriftlig oversættelse af alle dokumenter, der er væsentlige, for at

sikre at vedkommende er i stand til at udøve retten til et forsvar, og for at garantere en retfærdig rettergang.

Væsentlige dokumenter omfatter ifølge artikel 3, *stk. 2*, enhver afgørelse om frihedsberøvelse, ethvert anklageskrift og enhver dom.

Ifølge artikel 3, *stk. 3*, beslutter de kompetente myndigheder i alle konkrete tilfælde, om noget andet dokument er væsentligt. Den mistænkte eller tiltalte eller dennes advokat kan indgive en begrundet anmodning herom.

Der stilles ikke krav om, at passager i væsentlige dokumenter, som ikke er relevante for, at den mistænkte eller tiltalte kan få kendskab til sagen mod vedkommende, bliver oversat, jf. artikel 3, *stk. 4*.

Artikel 3, *stk. 5*, om indsigelser og klager vedrørende oversættelse er behandlet nedenfor under pkt. 2.4.

I sager i forbindelse med fuldbyrdelse af en *europæisk arrestordre* skal den fuldbyrdende medlemsstat ifølge artikel 3, *stk. 6*, sikre, at dens kompetente myndigheder giver enhver person, som er genstand for en sådan sag, og som ikke forstår det sprog, som den europæiske arrestordre er udfærdiget på, eller som den er blevet oversat til af den udstedende medlemsstat, en skriftlig oversættelse af nævnte dokument.

Artikel 3, *stk. 7*, indeholder en undtagelse til bestemmelserne om oversættelse af dokumenter. Det fremgår heraf, at der kan gives en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter i stedet for en skriftlig oversættelse, forudsat at en sådan mundtlig oversættelse eller et sådant mundtligt sammendrag ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang.

Ethvert afkald på retten til oversættelse af de dokumenter, som artikel 3 omhandler, forudsætter ifølge artikel 3, *stk. 8*, at den mistænkte eller tiltalte forudgående har modtaget juridisk rådgivning eller på anden måde har opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald på denne ret, samt at den pågældende utvetydigt og frivilligt har givet afkald på den.

Det fremgår af artikel 3, *stk. 9*, at den oversættelsesbistand, der ydes i henhold til artikel 3, skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar.

2.3.1.3. *Tolke- og oversættelsesbistand* efter direktivet bør ifølge præambelbetragtning 22 ydes på den mistænkte eller tiltaltes modersmål eller på et andet sprog, som den pågældende taler eller forstår, med henblik på at give vedkommende mulighed for fuldt ud at udøve sin ret til et forsvar og at sikre en retfærdig rettergang.

Ifølge præambelbetragtning 24 bør medlemsstaterne sikre, at det kan kontrolleres, at den ydede tolke- og oversætterbistand er fyldestgørende, hvis de kompetente myndigheder i et givet tilfælde er blevet gjort opmærksomme herpå.

Det fremgår af direktivets *artikel 4*, at medlemsstaterne afholder de *udgifter* til tolkning og oversættelse, der følger af anvendelse af artikel 2 og 3, uanset udfaldet af sagen.

2.3.2. I dansk ret er spørgsmålet om tolkning og oversættelse bl.a. reguleret af regler i retsplejeloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol samt, for så vidt angår sager om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, i lov om udlevering af lovovertrædere (udleveringsloven).

2.3.2.1. Retsplejelovens § 149 indeholder regler om tolkning og oversættelse i *retssager*. Det fremgår af *stk. 1*, at retssproget dansk, og at afhøring af personer, der ikke er det danske sprog mægtig, så vidt muligt skal ske ved hjælp af en translatør. Hvis retten finder, at retten har fornødent kendskab til det fremmede sprog, kan tilkaldelse af tolk dog undlades i straffesager uden for hovedforhandling for landsret.

Dokumenter, der er affattede i fremmede sprog, skal ifølge retsplejelovens § 149, *stk. 2*, ledsages af en oversættelse, der, når retten eller modparten forlanger det, skal bekræftes af en translatør.

Oversættelse kan dog frafalde, når begge parter er enige derom, og retten tiltror sig fornødent kendskab til det fremmede sprog.

Der henvises for så vidt angår kravene til translatørers og tolkes kvalifikationer til pkt. 2.6 nedenfor.

Retsplejelovens § 149, stk. 3 og 4, indeholder særlige regler om statsborgere i de nordiske lande.

Retsplejelovens § 149, stk. 5, indeholder regler om tegnsprogstolkning mv. Det fremgår heraf, at forhandling med og afhøring af døve og svært hørehæmmede så vidt muligt skal foregå ved hjælp af en uddannet tolk. Forhandling med og afhøring af øvrige hørehæmmede og døvblevne skal efter begæring fra vedkommende så vidt muligt foregå ved hjælp af en uddannet tolk. For så vidt angår stumme kan afhøring eller forhandling foregå ved skriftlige spørgsmål og svar eller efter begæring så vidt muligt ved hjælp af en tolk. Den døve, hørehæmmede, døvblevne eller stumme har endvidere adgang til at lade sig bistå af en døvekonsulent, tunghørekonsulent eller lignende under retsmøder.

I tilknytning til retsplejelovens § 149, stk. 5, har Justitsministeriet udstedt cirkulæreskrivelse nr. 9658 af 14. oktober 2005 om forhandling med og afhøring af døve, hørehæmmede, døvblevne og stumme. I cirkulæreskrivelsen anføres det vedrørende fortolkningen af ordene ”så vidt muligt” under henvisning til bestemmelsens forarbejder, at der herved er taget hensyn til, at der som ved afhøring af udlændinge, der ikke kan tale eller forstå dansk, jf. § 149, stk. 1, kan opstå situationer, hvor man, uanset det ikke har været muligt at fremskaffe en tolk, er nødt til at gennemføre en afhøring. Som eksempel nævnes afholdelse af grundlovsforhør, der skal holdes inden udløbet af fristen på 24 timer, selv om sproglige hindringer og en manglende mulighed for at fremskaffe en tolk til retsmødet vil vanskeliggøre en afhøring. Det vil derfor efter forarbejderne kun meget sjældent kunne forekomme, at en afhøring må gennemføres uden tolkebistand.

Tolkning kan ifølge retsplejelovens § 149, stk. 7, ske ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at tolken møder samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden, og tolkning ved anvendelse af telekommunikation med billede findes forsvarlig. Når der tolkes for en part, et vidne eller en skønsmand, der deltager ved

anvendelse af telekommunikation, skal tolken så vidt muligt befinde sig samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden.

Udgifterne til tolkning i retten i straffesager afholdes endeligt af statskassen, jf. § 2, stk. 1, i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 104 af 7. juli 1989 om afholdelse af udgifter til tolkning. Det gælder også tegnsprogstolkning mv. efter retsplejelovens § 149, stk. 5, jf. pkt. 3 i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9658 af 14. oktober 2005 om forhandling med og afhøring af døve, hørehæmmede, døvblevne og stumme.

2.3.2.2. Retsplejeloven indeholder derimod ikke regler om tolkning og oversættelse i forbindelse med *politiets efterforskning* af straffesager.

2.3.2.3. De regler om tolkning og oversættelse, der er gennemgået ovenfor, suppleres af EMRK, der er gjort til en del af dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med senere ændringer.

Det følger af EMRK artikel 5, stk. 2, at enhver, der anholdes, snarest muligt og på et sprog, som han forstår, skal underrettes om grundene til anholdelsen og om enhver sigtelse mod ham. Uanset formuleringen ”anholdes” finder bestemmelsen anvendelse på alle former for frihedsberøvelse, der er omfattet af artikel 5 (se bl.a. Van der Leer mod Nederlandene, dom af 21. februar 1990).

Hvis en person, der frihedsberøves, ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes af myndighederne i staten, følger det af EMRK artikel 5, stk. 2, at staten har pligt til at sikre tolkebistand, jf. formuleringen ”på et sprog, som han forstår”.

Bestemmelsen regulerer ikke spørgsmålet om afholdelse af udgifter til tolkebistand. Da bestemmelsen imidlertid udtrykker en grundlæggende retssikkerhedsgaranti til beskyttelse af frihedsberøvede personer, og da der er tale om en forpligtelse, som påhviler staten, må det som udgangspunkt være i strid med bestemmelsen, hvis tolkebistand på forhånd er betinget af hel eller delvis betaling af udgifterne hertil. Da EMRK artikel 5, stk. 2, således er udtryk for en positiv forpligtelse, der påhviler staten, og da bestemmelsen, når der er tale om frihedsberøvelse inden for strafferetsplejen, skal ses i sammenhæng med artikel 6, stk. 3, litra a, hvor tolkebistand efter praksis

skal være vederlagsfri, jf. nedenfor, må det anses for tvivlsomt, om staten efterfølgende kan kræve hel eller delvis betaling af udgifter forbundet med tolkebistand mv.

Endvidere følger det af EMRK artikel 5, stk. 4, at enhver, der berøves friheden ved anholdelse eller anden tilbageholdelse, bl.a. har ret til at indbringe sagen for en domstol, for at denne kan træffe afgørelse om lovligheden af frihedsberøvelsen.

Det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at en prøvelse, for at leve op til kravene i EMRK artikel 5, stk. 4, skal indeholde visse processuelle garantier.

Hvis den person, der er eller har været frihedsberøvet, ønsker en prøvelse af lovligheden heraf i medfør af EMRK artikel 5, stk. 4, men ikke taler eller forstår det sprog, der anvendes, må det – på samme måde som ved artikel 6 – som udgangspunkt følge af konventionen, at den frihedsberøvede har krav på bistand af tolk, således at den pågældende også i praksis får mulighed for at varetage sine interesser.

Det er nærliggende at antage, at denne bistand af tolk – på samme måde som ved EMRK artikel 6 – skal være vederlagsfri.

Det følger af EMRK artikel 6, stk. 3, litra a, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, har krav på at blive underrettet snarest muligt, udførligt og på et sprog, som han forstår, om indholdet af og årsagen til den sigtelse, der er rejst mod ham.

Hvis den anklagede ikke forstår sproget i processtaten, f.eks. fordi der er tale om en udlænding, har myndighederne en positiv pligt til at sørge for, at den anklagede gøres bekendt med sigtelsens indhold. Dette kan efter omstændighederne indebære en pligt til at oversætte anklageskrift, tilsigelser m.m. (se *Hermi mod Italien*, dom af 18. oktober 2006, præmis 68). Med hensyn til afholdelse af udgifter henvises til det, der er anført nedenfor.

Det følger af EMRK artikel 6, stk. 3, litra e, at enhver, der er anklaget for en lovovertrædelse, har krav på at få vederlagsfri bistand af en tolk, hvis han ikke forstår eller taler det sprog, der anvendes i retten.

Den anklagede har ikke ret til tolkning til sit modersmål, hvis han forstår og taler et andet sprog. Ud fra formålet med bestemmelsen må det dog kræves, at der er tale om et sprog, som den anklagede behersker på en sådan måde, at den pågældende er i stand til forsvarligt at varetage sine interesser under sagen. Valgmuligheden tilkommer i så fald de nationale myndigheder. Det må antages, at vanskelighed ved at forstå eller tale retssproget, der skyldes f.eks. døvhed eller stumhed, ligeledes berettiger til adækvat tolkning. Det er ikke muligt at angive nærmere, hvilken grad af mangel på sprogbeherskelse, der er afgørende for, at retten til tolkning udløses, men det generelle kriterium må være, at den anklagede skal kunne deltage i sagens behandling på en måde, der sikrer en retfærdig rettergang. Der henvises til Peer Lorenzen m.fl., Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, Art. 1-9, 3. udgave (2011), side 624.

Det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at retten til at få tolkebistand ikke kun omfatter mundtlige udtalelser, der fremkommer under straffesagens hovedforhandling, men også perioden forud for hovedforhandlingen samt sagens dokumenter (se Diallo mod Sverige, afgørelse af 5. januar 2010). Ved dom af 14. oktober 2014 i sagen Baytar mod Tyrkiet fandt Domstolen, at der var sket en krænkelse af EMRK artikel 6, stk. 3, litra c, jf. artikel 6, stk. 1, hvor klager, der ikke havde tilstrækkelig kontrol over det nationale sprog, var blevet afhørt i politiets varetægt uden bistand fra en tolk. Domstolen lagde vægt på, at klager ikke havde været i stand til fuldt ud at forstå konsekvenserne ved at give afkald på retten til at tie samt juridisk bistand, henset til at de til hende stillede spørgsmål ikke var blevet oversat.

Det er i Domstolens praksis tillige lagt til grund, at retten til tolkebistand omfatter dommen i sagen. Der henvises herved til Kamasinski mod Østrig, dom af 19. december 1989, præmis 84-85, hvoraf det samtidig fremgår, at den tiltalte derimod ikke har krav på at få en skriftlig oversættelse af dommen, når tiltalte på grund af de forklaringer, som den tiltalte modtager, har tilstrækkelig forståelse for dommens resultat og begrundelse.

Der kræves ikke efter EMRK artikel 6, stk. 3, skriftlig oversættelse af samtlige sagens dokumenter. En mundtlig oversættelse vil således efter omstændighederne kunne være tilstrækkelig, jf. Kamasinski-dommen, præmis 79, hvor det dog samtidig anføres, at anklageskriftet på grund af sin afgørende betydning for tiltalte bør foreligge skriftligt oversat til et sprog, som den tiltalte forstår. I

den konkrete sag fandt Domstolen dog ikke, at en undladelse heraf indebar en krænkelse af artikel 6, stk. 1, litra a, idet tiltalte – på grund af de mundtlige forklaringer, som han havde fået på engelsk – var blevet tilstrækkeligt oplyst om *”the nature and cause of the accusation against him”*. Den manglende skriftlige oversættelse af anklageskriftet havde hverken forhindret tiltalte i at forsvare sig selv eller nægtet ham en retfærdig rettergang, jf. præmis 81. Tiltalte har krav på at få oversat eller tolket alle de dokumenter, som er nødvendige for, at tiltalte kan forstå, hvad der foregår, og gøre sig forståelig under sagen for at få en retfærdig rettergang (se Hermi mod Italien, dom af 18. oktober 2006, præmis 69 ff.). Den tolkebistand, som den tiltalte har krav på, skal således være tilstrækkelig til, at tiltalte kan få kendskab til sagen mod ham og kan forsvare sig selv, navnlig derved at han bliver i stand til at fremføre sin version af det passerede (se Husain mod Italien, afgørelse af 24. februar 2005, og Hermi-dommen, præmis 70-71).

Ifølge Peer Lorenzen m.fl., *ibid.*, Art. 1-9, 3. udgave (2011), side 624, er det ikke endeligt afklaret, om retten til tolkning mv. også vedrører den anklagedes kommunikation med sin forsvarer. Samme sted anføres det, at det kan hævdes, at undladelse af at afhjælpe kommunikationsvanskeligheder mellem den anklagede og forsvareren i hvert fald efter omstændighederne vil kunne være i strid med EMRK artikel 6, stk. 3, litra b (om ret til at få tilstrækkelig tid og lejlighed til at forberede sit forsvar), eller retten til en retfærdig rettergang efter artikel 6, stk. 1.

For at sikre en praktisk og effektiv udmøntning af de rettigheder, der er sikret i EMRK artikel 6, stk. 3, litra e, er de relevante myndigheders pligt i medfør af bestemmelsen ikke begrænset til det at udpege en tolk. Myndighederne kan, hvis der konkret er anledning hertil, have pligt til at foretage en vis efterfølgende kontrol med, at den tolkebistand, som den tiltalte får, er tilstrækkelig, og må om fornødent skaffe anden tolkning (se Kamasinski-dommen, præmis 74).

Formuleringen ”vederlagsfri”, jf. EMRK artikel 6, stk. 3, litra e, betyder ikke blot, at den anklagede ikke kan pålægges at betale vederlag som betingelse for at få stillet tolkebistand til rådighed, men også at den anklagede ikke efterfølgende må pålægges at afholde udgifterne til tolkebistand. Dette gælder, uanset om den anklagede i øvrigt findes skyldig. Det vil derfor være i strid med konventionen, hvis den anklagede pålægges helt eller delvist at betale eventuelle udgifter til tolkebistand (se Isyar mod Bulgarien, dom af 20. november 2008, præmis 45-49, og Öztürk mod Tyskland, dom af 21. februar 1984, præmis 58).

Tolkebistanden skal ikke blot være vederlagsfri i forhold til straffesagens hovedforhandling, men også i forhold til øvrige retsmøder, politiets efterforskning og i forbindelse med EMRK artikel 6, stk. 3, litra a, om underretning om indhold i og årsag til sigtelsen. Der henvises herved til Luedicke, Belkacem og Koç mod Tyskland, dom af 28. november 1978, præmis 45 ff.

2.3.2.4. Dansk rets regler om *den europæiske arrestordre* findes i lov om udlevering af lovovertrædere (udleveringsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 833 af 25. august 2005 med senere ændringer.

Udleveringslovens kapitel 3 a indeholder regler om behandling af sager om udlevering til medlemsstater i Den Europæiske Union.

Det fremgår af udleveringslovens § 18 b, stk. 1, at en europæisk arrestordre, medmindre justitsministeren allerede på grundlag af oplysningerne i den europæiske arrestordre finder at burde nægte udlevering, sendes til politiet på det sted, hvor den, som søges udleveret, har ophold. Politiet iværksætter derefter uden ophold den undersøgelse, der er nødvendig for at afgøre, om betingelserne for udlevering er opfyldt. For denne undersøgelse gælder bestemmelserne i retsplejelovens 4. bog om strafferetsplejen med de fornødne lempelser.

Til fremme af undersøgelsen og for at sikre udleveringen kan de retsmidler, der er omtalt i retsplejelovens kapitel 69 om anholdelse og kapitel 70 om varetægtsfængsling, anvendes, i det omfang den europæiske arrestordre er udstedt for en lovovertrædelse, der efter reglerne i udleveringslovens kapitel 2 a kan medføre udlevering. Herudover kan de retsmidler, der er omtalt i retsplejelovens kapitel 72 om legemsindgreb, kapitel 73 om ransagning og kapitel 74 om beslaglæggelse og edition samt kapitel 75 a om andre efterforskningsskridt anvendes i samme omfang som i sager vedrørende lovovertrædelser af tilsvarende art, der forfølges her i landet. Dette fremgår af udleveringslovens § 18 b, stk. 2.

Der skal ifølge udleveringslovens § 18 b, stk. 3, jf. § 14, stk. 1, beskikkes en forsvarer for den, som søges udleveret, medmindre den pågældende selv vælger en forsvarer. I øvrigt finder reglerne i retsplejelovens kapitel 66 om beskikkelse og valg af forsvarer tilsvarende anvendelse.

Efter afslutningen af politiets undersøgelse forelægges spørgsmålet om udlevering justitsministeren til afgørelse, jf. udleveringslovens § 18 b, stk. 5, 1. pkt. Den, der efter justitsministerens beslutning skal udleveres, kan forlange, at politiet indbringer spørgsmålet om beslutningens lovlighed for retten på det sted, hvor den pågældende opholder sig, jf. udleveringslovens § 18 b, stk. 5, 2. pkt., jf. § 16, stk. 1.

Udleveringslovens bestemmelser om den europæiske arrestordre gennemfører Rådets rammeafgørelse af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (2002/584/RIA).

Det fremgår af rammeafgørelsens artikel 11, stk. 2, at en eftersøgt, der anholdes med henblik på fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, har ret til bistand af en juridisk rådgiver og en tolk i overensstemmelse med den nationale lovgivning i den fuldbyrdende medlemsstat.

Ved gennemførelsen af rammeafgørelsen i dansk ret blev det vurderet, at rammeafgørelsens artikel 11, stk. 2, ikke nødvendiggjorde lovændringer, idet det følger af almindelige forvaltningsretlige principper, at der altid vil blive anvendt tolk, hvis den person, der søges udleveret, ikke forstår eller taler dansk, jf. pkt. 4.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 168 (2002-03).

2.3.2.5. Det følger af vejledningspligten i forvaltningslovens § 7, stk. 1, og af den ulovbestemte pligt for myndigheder til som udgangspunkt at sikre, at de nødvendige oplysninger foreligger, og de nødvendige undersøgelser foretages (den såkaldte officialmaksime), at en dansk forvaltningsmyndighed skal sikre sig, at den er i stand til at forstå og blive forstået af udlændinge, der retter henvendelse til myndigheden vedrørende en sag inden for myndighedens sagsområde. Myndigheden er således forpligtet til at skaffe fornøden tolke- og oversættelsesbistand til et sprog, som borgeren forstår tilstrækkeligt godt, når den pågældende ikke behersker det danske sprog tilstrækkeligt godt. Kravet gælder både i forhold til breve mv. fra den pågældende borger og i relation til de sagsbehandlingsskridt, som forvaltningsmyndigheden selv tager. Hvor der ikke er tale om en afgørelsessag, og forvaltningslovens § 7, stk. 1, derfor ikke finder direkte anvendelse, må en tilsvarende pligt antages at følge af uskrevne grundsætninger og god forvaltningsskik.

Det antages desuden at følge af det almindelige hjemmelskrav, at der ikke uden lovhjemmel kan opkræves betaling for tolke- og oversættelsesbistand, som en myndighed er forpligtet til at stille til rådighed.

Det ovenstående må antages i fornødent omfang også at gælde, hvis den pågældende har nedsat høreelse eller talebesvær.

2.3.3. Som det fremgår, har sigtede og tiltalte i straffesager og personer, der søges udleveret efter en europæisk arrestordre, i vid udstrækning allerede efter gældende danske regler og praksis ret til vederlagsfri tolkning og oversættelse, hvis de ikke forstår eller taler dansk.

Hvis direktivet tilvælges, vil det – allerede fordi denne retstilstand kun i begrænset omfang følger af lovregler (eller regler udstedt i medfør af lov), men af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, cirkulæreskrivelser og almindelige forvaltningsretlige principper – være nødvendigt at indføre en lovregulering af retten til tolkning og oversættelse for at sikre en fuldt korrekt implementering af direktivet.

Direktivets artikel 3 om ret til vederlagsfri oversættelse af væsentlige dokumenter må herudover antages at give en videre ret til skriftlig oversættelse af dokumenter i forhold til gældende dansk ret.

Efter gældende ret er det således f.eks. som udgangspunkt ikke et krav, at dommen i en straffesag mod en person, der ikke forstår dansk, oversættes skriftligt, idet det som udgangspunkt er tilstrækkeligt, at den pågældende på anden måde gøres bekendt med dommens resultat og begrundelse. Efter direktivets artikel 3 er udgangspunktet derimod, at dommen skal oversættes skriftligt af myndighederne, dog ikke passager, der ikke er relevante for, at den tiltalte kan få kendskab til sagen mod vedkommende. Det gælder, uanset om den pågældende bor i Danmark eller i et andet land. Der er kun mulighed for at fravige dette udgangspunkt ved at give en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag, hvis dette ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang. Dog kan tiltalte give afkald på retten til oversættelse efter at have modtaget juridisk rådgivning eller på anden måde at have opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald på retten.

Det kan endvidere ikke udelukkes, at artikel 2, stk. 2, går videre, end hvad der følger af den gældende danske retstilstand. Ifølge bestemmelsen skal der stilles tolkebistand til rådighed for kommunikationen mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat i direkte forbindelse med afhøringer eller andre høringer under sagen eller i forbindelse med indgivelse af en klage eller andre proceduremæssige anmodninger, når det er nødvendigt for at sikre en retfærdig rettergang.

Samlet set vil det således være nødvendigt at indføre en lovregulering af retten til tolke- og oversætterbistand efter artikel 2 og 3.

Der vil i forbindelse med en sådan lovregulering skulle tages stilling til den nærmere gennemførelse af retten til tolkning og oversættelse, herunder i hvilke tilfælde pligten til oversættelse af dokumenter skal påhvile henholdsvis politiet eller anklagemyndigheden eller retten.

Adgangen efter retsplejelovens § 149, stk. 7, til i retten at anvende tolkning ved telekommunikation med billede, må antages at ligge inden for rammerne af direktivets artikel 2, stk. 7, om anvendelse af kommunikationsteknologi.

For så vidt angår direktivets artikel 2, stk. 5, og artikel 3, stk. 5, om indsigelser og klager vedrørende tolkning og oversættelse henvises der til pkt. 2.4 nedenfor.

2.4. Indsigelser og klager vedrørende tolkning og oversættelse

2.4.1. Medlemsstaterne sikrer ifølge *artikel 2, stk. 5*, at den mistænkte eller tiltalte i overensstemmelse med procedurerne i den nationale lovgivning har ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på tolkebistand og, hvis der er stillet tolkebistand til rådighed, har mulighed for at klage over, at kvaliteten af tolkningen ikke er tilstrækkelig til at sikre en retfærdig rettergang.

Tilsvarende fremgår det af *artikel 3, stk. 5*, at medlemsstaterne sikrer, at den mistænkte eller tiltalte i overensstemmelse med procedurerne i den nationale lovgivning har ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om ikke at oversætte dokumenter eller passager heraf og, hvis der er stillet en oversættelse til rådighed, har mulighed for at klage over, at oversættelsens kvalitet ikke er tilstrækkelig god til at sikre en retfærdig rettergang.

Retten til at gøre indsigelse medfører ifølge præambelbetragtning 25 ikke en forpligtelse for medlemsstaterne til at tilvejebringe en separat mekanisme eller klageprocedure, hvorved en sådan afgørelse kan anfægtes, og den bør ikke få indvirkning på de tidsfrister, der gælder for fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

Det fremgår af præambelbetragtning 26, at de kompetente myndigheder, såfremt tolkningens kvalitet anses for utilstrækkelig til at sikre retten til en retfærdig rettergang, bør have mulighed for at udskifte den udpegede tolk.

2.4.2. Under pkt. 2.4.2.1 nedenfor er adgangen til at indbringe spørgsmål om lovligheden af politiets efterforskningskridt for retten og til at klage over politiets dispositioner inden for strafferetsplejen behandlet. Adgangen til at anke og kære rettens afgørelser er behandlet under pkt. 2.4.2.2-2.4.2.3 nedenfor.

2.4.2.1. Efter retsplejelovens § 746, stk. 1, afgør retten tvistigheder om lovligheden af politiets efterforskningskridt samt om sigtedes og forsvarerens beføjelser, herunder om begæringer fra forsvareren eller sigtede om foretagelsen af yderligere efterforskningskridt. Afgørelsen træffes på begæring ved kendelse.

Det er endvidere muligt at klage over politiets dispositioner inden for strafferetsplejen, f.eks. at klage over politiets beslutning om at foretage eller undlade at foretage bestemte efterforskningskridt. Sådanne klager indgives til politidirektøren i den pågældende politikreds, hvorefter politidirektøren træffer afgørelse. En eventuel klage over politidirektørens afgørelse kan herefter indgives til den regionale statsadvokat i medfør af retsplejelovens § 101, stk. 2. Det fremgår af denne bestemmelse, at statsadvokaterne fører tilsyn med politidirektørernes behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser truffet af politidirektørerne vedrørende strafforfølgningen.

2.4.2.2. Byrettens domme i straffesager kan som udgangspunkt ankes af tiltalte til landsretten. Anken kan ud over dommen også omfatte den forudgående behandling af sagen og de afgørelser, der er truffet under sagen. Dette fremgår af retsplejelovens § 901.

Retsplejelovens kapitel 82 indeholder dog visse begrænsninger af tiltaltes mulighed for at anke domme i straffesager. Det følger således af retsplejelovens § 902, stk. 2, at tiltalte kun kan anke byrettens dom i en straffesag, hvis tiltalte har givet møde i byretten og er idømt 1) mere end 20 dagbøder, 2) en bøde på over 3.000 kr., 3) konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller 4) andre offentligtretlige følger. Procesbevillingsnævnet kan dog tillade anke af domme, der efter disse regler ikke kan ankes, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler for det.

Anke kan ifølge retsplejelovens § 912, stk. 1, støttes på, 1) at byretten har tilsidesat regler for sagens behandling eller anvendt disse forkert, 2) at straffens størrelse ikke står i passende forhold til lovovertrædelsen, 3) at byretten ved afgørelsen af, om tiltalte skal dømmes, har anvendt loven urigtigt, eller 4) at spørgsmålet om, hvorvidt tiltalte skal dømmes, er urigtigt afgjort som følge af fejlagtig bedømmelse af beviserne i sagen. Tilsidesættelse eller forkert anvendelse af regler for sagens behandling, som retten ikke påser af egen drift, kan dog kun benyttes som ankegrund efter stk. 1, nr. 1, hvis parten har fremsat indsigelse herom under sagens behandling i byretten, jf. § 912, stk. 2.

Reglerne om anke til Højesteret findes i retsplejelovens kapitel 83. Det fremgår af retsplejelovens § 932, stk. 1, 1. pkt., at landsrettens domme i straffesager kun kan ankes til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1.

Det fremgår af retsplejelovens § 933, stk. 2, at anke til Højesteret kan ske under henvisning til de grunde, der er nævnt i § 912, stk. 1, nr. 1-3, og at reglen i § 912, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse (se ovenfor).

2.4.2.3. Retsplejeloven indeholder i kapitel 85 regler om kære til højere ret. Ifølge § 968, stk. 1, kan kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, som ikke, eller ikke for tiden, kan ankes i medfør af §§ 901-905, kæres til landsretten af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse, medmindre andet er bestemt i loven.

Det fremgår dog af retsplejelovens § 968, stk. 4, at kendelser og andre beslutninger, der afsiges af byretten under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, medmindre andet er bestemt i

loven, kun kan kæres i de tilfælde, der er nævnt i nr. 1-6. Afgørelser vedrørende tolke- og oversætterbistand er ikke omfattet af de tilfælde, der er nævnt i nr. 1-6.

Der er dog uden for de tilfælde, som er udtrykkeligt nævnt i retsplejelovens § 968, stk. 4, adgang til at kære afgørelser, der afsiges under hovedforhandlingen eller under dennes forberedelse, hvis afgørelsen angår principielle spørgsmål eller spørgsmål af fundamental betydning for sagens videre behandling, jf. Bernhard Gomard m.fl., Kommenteret retsplejelov, 9. udgave (2013), bind III, side 556.

Landsrettens afgørelse i en kæresag kan ifølge retsplejelovens § 973 kun kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Tilladelsen kan begrænses til en del af sagen, hvis særlige grunde taler for det.

Kendelser og andre beslutninger, der er afsagt af landsretten under behandling af en ankesag, kan ifølge retsplejelovens § 968 a, stk. 1, kun kæres til Højesteret af tiltalte under tilsvarende betingelser som anført i § 968 og med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Sådan tilladelse kan meddeles, hvis kæremålet angår spørgsmål af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor.

2.4.3. Direktivets artikel 2, stk. 5, og artikel 3, stk. 5, indebærer, at sigtede eller mistænkte i en straffesag eller en person, der er genstand for en sag om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, i overensstemmelse med procedurerne i den nationale lovgivning skal have ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på tolkebistand eller om ikke at foretage oversættelse samt klage over tolkningens eller oversættelsens kvalitet. Direktivet forpligter som nævnt ikke medlemsstaterne til at tilvejebringe en separat mekanisme eller klageprocedure, jf. præambelbetragtning 25.

Efter Justitsministeriets opfattelse må det antages, at disse bestemmelser kan opfyldes ved de regler, der er beskrevet ovenfor under pkt. 2.4.2.

Under sagens efterforskning vil den sigtede således over for politiet kunne fremsætte indsigelse eller klage vedrørende tolkning eller oversættelse. Den pågældende vil herefter kunne påklage politidirektørens eventuelle afgørelse herom til den regionale statsadvokat i medfør af

retsplejelovens § 101, stk. 2. Efter denne bestemmelse fører statsadvokaterne tilsyn med politidirektørernes behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser truffet af politidirektørerne vedrørende strafforfølgingen. Endvidere er der mulighed for f.eks. at indbringe spørgsmålet om lovligheden af at foretage en afhøring uden brug af tolk for retten efter retsplejelovens § 746, stk. 1, hvorefter retten afgør tvistigheder om lovligheden af politiets efterforskningskridt.

Retsplejelovens 4. bog om strafferetsplejen finder med de fornødne lempelser anvendelse på politiets undersøgelse af, om betingelserne for udlevering efter en europæisk arrestordre er opfyldt, jf. udleveringslovens § 18 b, stk. 1. Der henvises i øvrigt for så vidt angår udleveringslovens bestemmelser om den europæiske arrestordre til pkt. 2.3.2.4 ovenfor.

Under behandlingen i retten af straffesager og sager om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre vil den pågældende over for retten kunne fremsætte indsigelse eller klage vedrørende tolkning og oversættelse. Rettens eventuelle afgørelse herom vil kunne prøves af en højere retsinstans i forbindelse med anke eller eventuelt kære.

At anke eller kære i visse tilfælde alene kan ske med Procesbevillingsnævnets tilladelse, ændrer efter Justitsministeriets umiddelbare vurdering ikke herpå. Ministeriet lægger i den forbindelse vægt på, at direktivet alene indeholder en forpligtelse til at give den pågældende ret til at gøre indsigelse eller klage ”i overensstemmelse med procedurerne i den nationale lovgivning”, og at direktivet som nævnt ikke forpligter medlemsstaterne til at tilvejebringe en separat mekanisme eller klageprocedure, jf. præambelbetragtning 25. Spørgsmålet vil dog skulle undersøges nærmere i forbindelse med en eventuel gennemførelse af direktivet.

2.5. Protokollering af oplysninger vedrørende tolkning og oversættelse

2.5.1. Direktivets *artikel 7* indeholder en bestemmelse om protokollering af visse oplysninger vedrørende retten til tolkning og oversættelse.

I tilfælde af, at en mistænkt eller tiltalt har været i afhøring eller høring af efterforsknings- eller retsmyndigheder med bistand fra en tolk, jf. artikel 2, at der er blevet stillet en mundtlig

oversættelse eller et mundtligt sammendrag af væsentlige dokumenter til rådighed i en sådan myndigheds nærvær, jf. artikel 3, stk. 7, eller at en person har givet afkald på retten til oversættelse, jf. artikel 3, stk. 8, skal medlemsstaterne således sikre, at dette føres til protokols i overensstemmelse med den pågældende medlemsstats lovgivning.

2.5.2. Ifølge retsplejelovens § 744 udfærdiger politiet snarest rapport om de afhøringer, der foretages, og om andre efterforskningskridt, medmindre oplysning herom foreligger på anden måde.

Regler om afhøring af sigtede er herudover indeholdt i retsplejelovens §§ 750-752. Ifølge § 751, stk. 1, skal det væsentlige indhold af de afgivne forklaringer tilføres rapporterne, og særlig vigtige dele af forklaringerne gengives så vidt muligt med den afhørtes egne ord.

Retsplejelovens kapitel 3 indeholder regler om retsbøger. I retsbogen, der føres af retten, optages beretning angående alle retshandlinger, jf. § 34, stk. 1.

Retsplejelovens § 34, stk. 2, nr. 1-4, indeholder en angivelse af en række oplysninger, der skal indføres i retsbogen. Ifølge nr. 4, skal navnene på de personer, der er til stede som parter eller på disses vegne eller til deres bistand, eller bemærkning om de forholdsregler, som måtte være truffet med hensyn til deres tilkaldelse eller udelukkelse, indføres i retsbogen.

Det fremgår herudover bl.a. af retsplejelovens § 35, at retsbogen skal indeholde en kort fremstilling af forhandlingerne. Fuldstændigt optages parternes påstande, begæringer og indsigelser, for så vidt de ikke indeholdes i skrifter, som overleveres retten, i hvilket fald henvisning er tilstrækkelig, samt indsigelser, som fremsættes af vidner eller skøns mænd. Af udviklinger og foredrag til begrundelse af påstande, begæringer eller indsigelser optages intet i retsbogen, hvor ikke det modsatte udtrykkelig er bestemt; dog kan formanden beslutte, at enkelte udtalelser skal optages. Særlig bemærkning gøres i retsbogen om, hvorledes der er gået til værks med hensyn til former, som efter loven skal iagttages, om hvad der fremlægges i retten, og hvilke dokumenter der er blevet oplæst. Domme og kendelser og i fornødent omfang rettens øvrige beslutninger optages i retsbogen. Om noget i øvrigt skal optages i retsbogen, beror på, om sådant særlig er foreskrevet i loven.

Herudover indeholder retsplejelovens øvrige kapitler en række bestemmelser om indførelse af oplysninger i retsbogen.

Retten er ikke afskåret fra at gøre optegnelser i retsbogen om andre spørgsmål end dem, der er nævnt i loven, jf. Bernhard Gomard m.fl., Kommenteret retsplejelov, 9. udgave (2013), Bind I, side 88.

2.5.3. I praksis anføres det i retsbogen eller politirapporten, hvis der anvendes tolk i retten eller i forbindelse med en politiafhøring eller et andet efterforskningskridt. En egentlig pligt hertil må for så vidt angår retsbøger antages at følge af retsplejelovens § 34, stk. 2, nr. 4.

Det må efter Justitsministeriets opfattelse antages, at de øvrige oplysninger, som er nævnt i artikel 7, efter en eventuel gennemførelse af direktivets artikel 2 og 3 om ret til tolkning og oversættelse, jf. pkt. 2.3 ovenfor, i praksis også vil blive noteret i en politirapport (eller et andet sted) og i retsbogen.

Det kan dog – for at sikre en fuldt korrekt implementering af direktivet – være nødvendigt at indføre en lovregulering af pligten til at protokollere efter artikel 7.

2.6. Foranstaltninger til sikring af tolkningens og oversættelsens kvalitet

2.6.1. Det fremgår af *artikel 5, stk. 1*, at medlemsstaterne skal træffe konkrete foranstaltninger, for at sikre at den tolkning og oversættelse, der ydes, opfylder kvalitetskravene i artikel 2, stk. 8, og artikel 3, stk. 9.

Det fremgår af *artikel 2, stk. 8*, at den tolkebistand, der ydes i henhold til artikel 2, skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar

Det fremgår af *artikel 3, stk. 9*, at den oversættelsesbistand, der ydes i henhold til artikel 3, skal være af en tilstrækkelig god kvalitet til at sikre en retfærdig rettergang, navnlig ved at sikre, at den mistænkte eller tiltalte har kendskab til sagen mod den pågældende og er i stand til at udøve retten til et forsvar.

Artikel 2, stk. 8, og artikel 3, stk. 9, er i øvrigt behandlet ovenfor under pkt. 2.3.

2.6.2. Det følger af retsplejelovens § 149, stk. 1, at der som tolkebistand under retssager så vidt muligt skal anvendes translatører. Efter retspraksis kan der dog anvendes tolke, som ikke har beskikkelse som translatør. Der kan i den forbindelse henvises til bl.a. Højesterets dom trykt i UfR 2004, side 1054.

Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 149, stk. 2, at dokumenter, der er affattede i fremmede sprog, skal ledsages af en oversættelse, der, når retten eller modparten forlanger det, skal bekræftes af en translatør. Oversættelse kan dog frafalde, når begge parter er enige derom, og retten tiltror sig fornødent kendskab til det fremmede sprog.

Betegnelsen ”translatør” må kun benyttes af personer, der er beskikket i medfør af § 1, stk. 2 eller 4, i lov om translatører og tolke (lovbekendtgørelse nr. 181 af 25. marts 1988 med senere ændringer). Dette fremgår af lovens § 5.

Det er ifølge § 1, stk. 2, nr. 3, i lov om translatører og tolke en betingelse for at opnå beskikkelse, at den pågældende har bestået en særlig eksamen. Regler om denne eksamen er i medfør af lovens § 3, stk. 1, fastsat i bekendtgørelse nr. 29 af 17. januar 1992 om eksamenskrav for beskikkelse som translatør og tolk.

Det bemærkes, at det fremgår af pkt. 52 i ”Aftale om en vækstpakke” fra juni 2014, at regeringen, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti og Dansk Folkeparti har aftalt at afskaffe autorisationsordningen for translatører og tolke. Et udkast til lovforslag herom blev sendt i offentlig høring den 28. oktober 2014.

Med udkastet til lovforslag foreslås lov om translatører og tolke ophævet. Samtidig lægges der op til at ændre retsplejelovens § 149, stk. 1 og 2, således at ordet ”translatør” erstattes af ”uddannet translatør eller lignende”. Det fremgår af udkastet, at det afgørende herefter ikke vil være vedkommendes titel, men om vedkommende har en translatøruddannelse eller en lignende

uddannelse. Det fremgår endvidere, at der ikke tilsigtes nogen ændring af domstolenes brug af translatører og tolke i forhold til den nuværende praksis.

Rigspolitchefen fører i medfør af retsplejelovens § 59, 1. pkt., en fortegnelse over tolke. Nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 571 af 28. maj 2008 om Rigspolitiets tolkeoversigt.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, stk. 2, at Rigspolitiet stiller tolkeoversigten til rådighed for institutionerne inden for Justitsministeriets område. Anvendelse af tolkeoversigten er ikke bindende for institutionerne.

Domstolene benytter i praksis i vidt omfang Rigspolitiets tolkeoversigt.

Af tolkeoversigten fremgår bl.a. oplysninger om tolkens uddannelsesmæssige baggrund som tolk, oprindelsesland og modersmål, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Optagelse på tolkeoversigten foretages for den enkelte tolk efter ansøgning i medfør af bestemmelserne i bekendtgørelsens §§ 6-12, der bl.a. indeholder regler om tolkens kvalifikationer (§§ 6-8), straffri vandel (§ 9) og upartiskhed (§ 10).

Ifølge bekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan statsautoriserede translatører (dvs. translatører beskikket i medfør af lov om translatører og tolke) og andre ansøgere med en længerevarende, videregående sproglig uddannelse i et fremmedsprog optages på tolkeoversigten som tolk i dette sprog. Endvidere kan ansøgere, der har gennemført uddannelsen og bestået prøven som statsprøvet tolk, optages på tolkeoversigten i vedkommende fremmedsprog.

Hvis det i et bestemt sprog ikke er muligt i tilstrækkeligt omfang at optage ansøgere med sådan beskikkelse eller uddannelse, kan ansøgere ifølge § 6, stk. 2, optages på tolkeoversigten som tolk i et fremmedsprog, hvis den pågældende behersker dansk i skrift og tale og har vedkommende fremmedsprog som sit modersmål. Som modersmål anses det eller de sprog, der er blevet talt i ansøgerens hjem, skole mv. og i det område, hvor ansøgeren er opvokset.

Er det i et bestemt fremmedsprog ikke muligt for Rigspolitiet at optage ansøgere på tolkeoversigten efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1 eller 2, kan også ansøgere, der har vedkommende fremmedsprog som sit modersmål, men som ikke fuldt ud behersker dansk, ifølge bekendtgørelsens § 6, stk. 3, efter omstændighederne optages på tolkeoversigten, indtil en tolk kan optages efter bestemmelserne i § 6, stk. 1 eller 2.

Ved afgørelse om optagelse af ansøgere på tolkeoversigten i tilfælde, hvor den pågældende ikke opfylder kravene i bekendtgørelsens § 6, stk. 1, foretager Rigspolitiet en samlet vurdering af ansøgerens personlige egenskaber og forhold, jf. bekendtgørelsens § 7. Sådanne ansøgere skal endvidere forinden optagelse på tolkeoversigten som udgangspunkt have deltaget i Rigspolitiets introduktionskursus for tolke, der navnlig har til formål at introducere tolken til tolkerollen, til tolkeetik og til de forskelligartede tolkeopgaver hos de institutioner inden for Justitsministeriets område, som får stillet tolkeoversigten til rådighed, jf. § 8, stk. 1 og 2.

Ansøgere, der opfylder kravene i bekendtgørelsens § 6, stk. 1, tilbydes i forbindelse med optagelse på tolkeoversigten at deltage i det ovennævnte introduktionskursus, jf. § 8, stk. 4.

Når en tolk er optaget på tolkeoversigten, skal den pågældende ifølge bekendtgørelsens § 13, stk. 1, i sin adfærd og sit arbejde som tolk optræde som uvildig og neutral formidler af kommunikation mellem personer, der ikke taler samme sprog, og skal herunder søge at oversætte alle sproglige ordvalg, nuancer og vendinger, således at kommunikationen formidles bedst muligt. Tolken skal optræde upartisk og må ikke føre privat samtale med eller modtage ydelser fra personer, som tolken skal formidle kommunikation imellem, jf. § 13, stk. 2.

En tolk, der er optaget på tolkeoversigten, skal ifølge bekendtgørelsens § 14 straks give meddelelse til den rekvirerende myndighed mv., hvis der opstår tvivl om, hvorvidt tolken i forbindelse med en tolkning eller oversættelse vil kunne blive anset for inhabil efter forvaltningslovens § 3.

Retsplejelovens § 149, stk. 6, fastsætter herudover for så vidt angår tolkning i retten, at der ikke må tilkaldes en tolk, som ifølge retsplejelovens §§ 60 og 61 ville være udelukket fra at handle som dommer i sagen.

En tolk slettes fra tolkeoversigt, hvis betingelserne for at være optaget på oversigten ikke længere er til stede, jf. bekendtgørelsens § 16, stk. 1.

En tolk, der er optaget på tolkeoversigten, skal ifølge bekendtgørelsens § 16, stk. 2, straks give meddelelse til Rigspolitiet, hvis der kan være begrundet tvivl om, hvorvidt betingelserne for at være optaget på oversigten fortsat er til stede. Bliver en forvaltningsmyndighed i forbindelse med anvendelse af en tolk bekendt med forhold som anført i stk. 2, skal myndigheden foretage indberetning herom til Rigspolitiet, jf. § 16, stk. 3.

Bekendtgørelsen om Rigspolitiets tolkeoversigt omfatter alene sprogtolke og ikke tegnsprogstolke mv., jf. § 1, stk. 1. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9658 af 14. oktober 2005 om forhandling med og afhøring af døve, hørehæmmede, døvblevne og stumme indeholder bl.a. kontaktoplysninger til relevante institutioner på tolkeområdet, hvortil anmodning om tolkning kan sendes.

2.6.3. Hvis direktivet tilvælges, bør det af hensyn til artikel 5, stk. 1, hvorefter medlemsstaterne som nævnt skal træffe konkrete foranstaltninger, for at sikre at den tolkning, der ydes, opfylder direktivets kvalitetskrav, overvejes at indføre regler om tegnsprogstolke mv. i bekendtgørelsen om Rigspolitiets tolkeoversigt. Direktivet vurderes i lyset af det anførte ikke herudover at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Dette gælder også, selv om det ovennævnte udkast til lovforslag om afskaffelse af beskikkelsesordning for translatører måtte blive fremsat og vedtaget. Det bemærkes i den forbindelse, at det fremgår af lovudkastets bemærkninger, at der ikke tilsigtes nogen ændring af domstolenes brug af translatører og tolke i forhold til den nuværende praksis.

Herudover indeholder Rigspolitiets kundgørelse I, nr. 11, om samlet rekrutterings- og administrationsordning for tolke bl.a. retningslinier for politiets samarbejde og omgang med tolke.

2.7. Tavshedspligt for tolke og oversættere

2.7.1. Medlemsstaterne sikrer ifølge *artikel 5, stk. 3*, at tolke og oversættere overholder deres tavshedspligt i forbindelse med den tolke- og oversætterbistand, der ydes i henhold til direktivet.

2.7.2. Det fremgår af straffelovens § 152, stk. 1, at den, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, jf. § 152, stk. 3.

Ifølge straffelovens § 152 a, 1. pkt., finder bestemmelsen i § 152 tilsvarende anvendelse på den, som i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres efter aftale med en offentlig myndighed.

En person, der uden at være ansat i politiet eller ved domstolene leverer tolke- eller oversætterbistand i en konkret sag efter aftale, vil efter omstændighederne kunne være omfattet af denne bestemmelse, jf. herved afsnit 3.5.2.4 ”Rapport om tolkebistand i retssager” (april 2003), der er afgivet af en arbejdsgruppe nedsat under Domstolsstyrelsen.

For så vidt angår tolke, der er optaget på Rigspolitiets tolkeoversigt (se pkt. 2.6.2 ovenfor), fremgår det herudover af § 15, stk. 1, i bekendtgørelse om Rigspolitiets tolkeoversigt, at tolken har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som den pågældende modtager i forbindelse med arbejdet som tolk.

Endvidere fremgår det af bekendtgørelsens § 15, stk. 2, at Rigspolitiet ved optagelse af personer på tolkeoversigten kan fastsætte vilkår om opbevaring og tilbagelevering af skriftligt materiale, som udleveres til tolke med henblik på oversættelse.

Ansøgere, der optages på tolkeoversigten, skal ifølge bekendtgørelsens § 12 over for Rigspolitiet afgive en erklæring om iagttagelse af bl.a. bestemmelsen om tavshedspligt.

Translatører beskikket efter lov om translatører og tolke (se pkt. 2.6.2 ovenfor), er ifølge lovens § 8, stk. 2, omfattet af bl.a. straffelovens § 152 om tavshedspligt.

Som nævnt under pkt. 2.6.2 blev et udkast til lovforslag om ophævelse af lov om translatører og tolke sendt i offentlig høring den 28. oktober 2014.

2.7.3. Direktivets artikel 5, stk. 3, om tavshedspligt for tolke og oversættere vurderes på denne baggrund ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser. En eventuel ophævelse af lov om translatører og tolke vil ikke ændre på denne vurdering.

2.8. Registre over tolke og oversættere

2.8.1. Det fremgår af artikel 5, stk. 2, at medlemsstaterne med henblik på at fremme en fyldestgørende tolke- og oversætterbistand og effektiv adgang dertil bestræber sig på at oprette et eller flere registre over uafhængige tolke og oversættere med passende kvalifikationer. Når dette eller disse registre er oprettet, stilles de, hvor det er hensigtsmæssigt, til rådighed for advokater og relevante myndigheder.

2.8.2. Ifølge retsplejelovens § 59 fører rigspolitichefen en fortegnelse over tolke. Nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse om Rigspolitiets tolkeoversigt (se pkt. 2.6.2 ovenfor). Ifølge bekendtgørelsens § 1, stk. 2, stiller Rigspolitiet tolkeoversigten til rådighed for institutionerne inden for Justitsministeriets område. Bekendtgørelsen omfatter alene sprogtolke og ikke tegnsprogstolke mv., jf. § 1, stk. 1, 2. pkt.

Herudover fører Erhvervsstyrelsen ifølge § 1, stk. 1, 1. pkt., i lov om translatører og tolke (se pkt. 2.6.2 ovenfor) et offentligt register over beskikkede translatører og tolke.

Som nævnt under pkt. 2.6.2 ovenfor blev et udkast til lovforslag om ophævelse af lov om translatører og tolke sendt i offentlig høring den 28. oktober 2014.

2.8.3. Hvis direktivet tilvælges, bør det som også nævnt under pkt. 2.6.3 overvejes at udvide Rigspolitiets tolkeoversigt, så den også kommer til at omfatte tegnsprogstolke mv.

Der vil endvidere skulle tages stilling til, om tolkeoversigten skal stilles til rådighed for advokater mv.

2.9. Uddannelse af anklagere, dommere mv.

Det fremgår af *artikel 6*, at medlemsstaterne med forbehold af retsvæsenets uafhængighed og forskelle i opbygningen af retssystemerne i Unionen tilskynder dem, der er ansvarlige for uddannelse af dommere, anklagere og andet personale i retsvæsenet, der er involveret i straffesager, til at vise særlig opmærksomhed vedrørende de særlige forhold ved at kommunikere ved hjælp af en tolk, således at der sikres en effektiv kommunikation.

Opfyldelse af denne bestemmelse vil ikke have lovgivningsmæssige konsekvenser.

3. Konsekvenser

3.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Et tilvalg af direktivet vil forpligte Danmark til at have samme minimumsregler som resten af EU med hensyn til tolke- og oversætterbistand i straffesager og sager om fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

Sigtede og tiltalte i straffesager og personer, der søges udleveret efter en europæisk arrestordre, har i vid udstrækning allerede efter gældende danske regler og praksis ret til vederlagsfri tolkning og oversættelse, hvis de ikke taler eller forstår dansk.

Hvis direktivet tilvælges, vil det – allerede fordi denne retstilstand kun i begrænset omfang følger af lovregler (eller regler udstedt i medfør af lov), men af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, cirkulæreskrivelser og almindelige forvaltningsretlige principper – være nødvendigt at indføre en lovregulering af retten til tolkning og oversættelse for at sikre en fuldt korrekt implementering af direktivet.

Direktivets artikel 3 om ret til vederlagsfri oversættelse af væsentlige dokumenter må herudover antages at give en videre ret til skriftlig oversættelse af dokumenter i forhold til gældende dansk ret.

Efter gældende ret er det således f.eks. som udgangspunkt ikke et krav, at dommen i en straffesag mod en person, der ikke forstår dansk, oversættes skriftligt, idet det som udgangspunkt er tilstrækkeligt, at den pågældende på anden måde gøres bekendt med dommens resultat og begrundelse. Efter direktivets artikel 3 er udgangspunktet derimod, at dommen skal oversættes skriftligt af myndighederne, dog ikke passager, der ikke er relevante for, at den tiltalte kan få kendskab til sagen mod vedkommende. Det gælder, uanset om den pågældende bor i Danmark eller i et andet land. Der er kun mulighed for at fravige dette udgangspunkt ved at give en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag, hvis dette ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang. Dog kan tiltalte give afkald på retten til oversættelse efter at have modtaget juridisk rådgivning eller på anden måde at have opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald på retten.

Det kan endvidere ikke udelukkes, at artikel 2, stk. 2, går videre, end hvad der følger af den gældende danske retstilstand. Ifølge bestemmelsen skal der stilles tolkebistand til rådighed for kommunikationen mellem den mistænkte eller tiltalte og dennes advokat i direkte forbindelse med afhøringer eller andre høringer under sagen eller i forbindelse med indgivelse af en klage eller andre proceduremæssige anmodninger, når det er nødvendigt for at sikre en retfærdig rettergang.

Samlet set vil det således være nødvendigt at indføre en lovregulering af retten til tolke- og oversætterbistand efter artikel 2 og 3.

Der vil i forbindelse med en sådan lovregulering skulle tages stilling til den nærmere gennemførelse af retten til tolkning og oversættelse, herunder i hvilke tilfælde pligten til oversættelse af dokumenter skal påhvile henholdsvis politiet eller anklagemyndigheden eller retten.

Det vurderes, at direktivets artikel 2, stk. 5, og artikel 3, stk. 5, om ret til at gøre indsigelse mod en afgørelse om afslag på tolkebistand eller om ikke at foretage oversættelse og ret til at klage over tolkningens eller oversættelsens kvalitet ikke vil have lovgivningsmæssige konsekvenser. Spørgsmålet vil dog skulle undersøges nærmere, hvis direktivet tilvælges. Der kan endvidere af hensyn til en fuldt korrekt implementering af direktivet være behov for at indføre en lovregulering

af pligten efter direktivets artikel 7 til at protokollere visse oplysninger vedrørende retten til tolkning og oversættelse. Herudover bør det af hensyn til direktivets artikel 5, stk. 1, om pligt til at træffe foranstaltninger, for at sikre at tolkning og oversættelse opfylder direktivets kvalitetskrav, og artikel 5, stk. 2, om registre over tolke og oversættere overvejes at indføre regler om tegnsprogstolke mv. i bekendtgørelse om Rigspolitiets tolkeoversigt.

Herudover vurderes direktivet ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

3.2. Konsekvenser for borgere, virksomheder og myndigheder

Et dansk tilvalg af direktivet vil ikke have betydning for danskere, der tiltales for et strafbart forhold i et andet EU-land.

Et tilvalg af direktivet vil forpligte Danmark til at have samme minimumsregler som resten af EU med hensyn til retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager og i sager i forbindelse med fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre.

Det må som nævnt antages, at retten efter direktivet til oversættelse af væsentlige dokumenter går videre, end hvad der følger af den gældende retstilstand her i landet.

Som eksempler på anvendelsen af direktivet kan nævnes følgende:

En person, der bliver tiltalt i en straffesag og ikke forstår dansk, har ret til vederlagsfri tolkning under retssagen. Dette er i overensstemmelse med gældende dansk ret.

En person, der bliver dømt i en straffesag ved en dansk domstol og ikke forstår dansk, skal som udgangspunktet have en skriftlig oversættelse af dommen. Det gælder, uanset om den pågældende bor i Danmark eller i et andet land. Der er kun mulighed for at fravige dette udgangspunkt ved at give en mundtlig oversættelse eller et mundtligt sammendrag af dommen, hvis dette ikke vanskeliggør en retfærdig rettergang. Dog kan den pågældende give afkald på retten til oversættelse efter at have modtaget juridisk rådgivning eller på anden måde at have opnået fuldt kendskab til konsekvenserne af at give afkald på retten. Dette er ikke tilfældet efter gældende dansk ret, hvor det

som udgangspunkt er tilstrækkeligt, at den pågældende mundtligt bliver oplyst om dommens resultat og begrundelse på et sprog, som den pågældende forstår.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Hvis direktivet tilvælges, vurderes det at kunne have statsfinansielle konsekvenser, idet Danmark som hovedregel i videre omfang bliver forpligtet til at oversætte enhver afgørelse om frihedsberøvelse, anklageskrift og dom skriftligt for en mistænkt eller tiltalt, som ikke forstår eller taler dansk. Det vil kunne medføre merudgifter til oversættelser, idet der ikke i dag oversættes skriftligt i det omfang, som forudsættes med direktivet.

Det skønnes helt foreløbigt på baggrund af oplysninger fra Rigsadvokaten, at merudgifterne årligt vil kunne beløbe sig til i størrelsesordenen 20 mio. kr., såfremt alle væsentlige dokumenter skal oversættes skriftligt. Beregningerne er behæftet med en vis usikkerhed.

Et tilvalg af direktivet forventes endvidere – afhængig af den nærmere gennemførelse – at kunne have visse administrative konsekvenser for politiet, anklagemyndigheden og domstolene til administration af bestemmelserne om ret til tolkning og oversættelse.